

Kjak

Bjørt Samuelsen
tingkvinna

Lundin í Løgtingið

Tað er als ikki nakar huga-
ligur tanki, at tað ikki skal
bera til at fáa sær eitt kók
av lunda. Men, tá støðan er
so álvarsom sum hon er, ber
ikki til at raðfesta nakrar
pottar av vælsmakkandi
lunda framum tørvin at
gera tað, sum gerast kann,
so stovnurin fær kjansin at
koma fyri seg aftur. Til ber
illa at áseta kvotu, tá so gott
sum einki er at býta.

Tí er tað er gleðiligt í
miðlunum nú at frætta, at
landsstýrismaðurin í veiðu-
málum av álvara umhugsar

at friða lundan í eitt neyðugt
tíðarskeið.

Lundin á tingi

Álvarsama støðan hjá lunda-
num varð umrødd á løgtings-
fundi 9. mars har undirritaða
spurdi landsstýriskvinnuna
í náttúruverndarmálum
um hvørji tiltøk landsstýrið
hevði ella fór at seta í verk, til
tess at verja lundastovnin.

Orsøkin til spurningarnar
var ein frágreiðing, sum Inn-
lendismálaráðið fekk í januar,
men sum einki alment hevði
verið at frætt um. Frágreið-

ingin við veiðuhagtølum,
sum Bergur Olsen og Jens-
Kjeld Jensen hava savnað og
latið myndugleikanum, lótu
ongan iva standa: Støðan hjá
lundanum er so hættislig,
sum ongantið áður.

Støðan hevur staðið við
og versnað í áravís, og var
2010 ringasta fleygingarár,
sum fólk yvirhøvur vita um
í Føroyum, tá einans 339
lundar vórðu veiddir.

Til viðgerðina í tinginum
vóru fleiri røddir ímóti at
friða lundan, hóast støðan er
so hættislig. Ávísir tingmenn

vístu á, at tað ikki er lunda-
veiðan, men føðitrot, sum
oyðir stovnin, og at búfuglur
ikki verður fleygaður
nevnivert. Tað fyrra er í
samsvari við frágreiðingina
frá serfrøðingunum, men teir
skriva eisini: “Tað verður ofta
sagt, at fleygingastongin bert
tekur ungfugl, og at sildberar
ikki verða tiknir. Hetta er
partvís rætt, men ein onnur
kanning hjá okkum vísir, at
sjálvt tey góðu árinum um ár
2000 var helvtin av teimum
fleygaðu lundunum gamal
fuglur (eldri enn 3 ár), og tey

ringu árinum var næstan alt
gamal fuglur.

So sjálvt um sildberar ikki
verða tiknir, so verða kortini
nógvir búfuglar tiknir við
stong, og tá fáar pisur koma
undan fleiri ár á rað, sum
tað er hent hesi seinastu
árinum, so verður alt gamal
fuglur, sum verður fleygaður
fyrstu tíðina. Tað verður tí
alneyðugt við eini avmarking
ella friðing, til stovnurin er
komin fyri seg aftur.”

Rósar til JV

Jacob Vestergaard, sum um-

situr veiðulógina, tykist nú
at hava valt at lurta eftir
fuglafrøðingunum. Tað
eigur hann stórt rós uppi-
borið fyri, tí at áseta veiðu-
bann, smakkar ikki øllum
væl. Hann fær mín fulla
stuðul at koma við einum
friðingaruppskoti.

Ongum nýttist at óttast
fyri, at veiðubannið ikki
verður tikið av aftur, so skjótt
sum tað yvirhøvur er ráðiligt.
Tí heldur ikki tingfólk vilja
vera eitt lundakók fyrriuttan.

Ólavur Hátún

Nýtt heimsatlas undir landi (2)

Eystarlagi í Europa liggur
Ukraina, sum í okkara atlas
verður stavað *Ukreina*.
Hetta landsnavn hevur
áður fingið drúgva umtalu.
Í stuttum er her bara í
fyrsta lagi at endurtaka,
at tað var eitt málsøguligt
mistak, at vit skuldu fara
at skriva ai-ljóðið við ei í
sambandi við, at okkara
rættsskriving fyri góðum
hálvttannaðhundrað árum
síðan skuldi “islandifieres”.
**(Íslendskt skrivað ei gevur
jú framburð sum okkara ver-
andi ey, meðan íslendinga
ai-ljóð verður skrivað við
æ (t. e. æ – eins og t.d. í Al
Quæda). Innan nevndu rætt-
skrivningarkollvelting, sum
útlendingar í 1846 trongdu
inn á okkum, skrivaðu
føringar (eisini tann ungi
Hammershaimb) ai-ljóðið
við ai og ey-ljóðið við ei).**

Í øðrum lagi er at siga, at
ai í Ukraina ikki er nakað
beinleiðis tvíljóð, men heldur
tveir stavir *a* og *i* eins og við
Sair og *Haiti*, sum ongin
kundi funnið uppá at skriva
Seir og *Heiti*. Í ongum atlas,

sum eg havi sæð, verður stav-
að *øðr*vísi en *U-kra-i-na*.

Útgávusetningurin
hevur ljóðað, at býarnøvn
í mesta mun skulu stavast
sum í heimlandinum. Men
her tykist apostrofmerkið
úr íslenskum eisini at gera
vart við seg. Øll míni ár
havi eg ikki hoyrt ella sagt
annað enn **Paris** um franska
høvudsstaðin, og soleiðis
hoyrir tú tað eisini í práti við
tilkomið fólk í loftmiðlunum.
Hetta hevur onki við
danskan framburð at gera,
men er altjóða staving. Men
fjølmiðlafólk, sum nú hava
okkara snøgga atlas at halda
seg til, eru farin at siga og
skriva París. Hví tað? Langt
i er ikki óføroyskt – vit hava
tað í so mongum orðum
t.d. dis, gnis, flysa, risi o.o fl.
Skuldu vit kanska eisini fylgt
íslendingum og skrivað og
sagt t.d. *Madrid, Vín* (Wien),
Kíl, Ríga o. s. fr.? Hetta, at
í skal vera føriskari enn í
hevur eisini rinið við hjá
“Vikutúr”, sum hevur boðið
til “Spennandi cruiserð á
Nílánni”.

Og hvussu við høvuðs-
staðnum í Italia? Á føriska
kortinum stendur *Róm*
eins og á tí íslenska, men
í navnayvirlitinum aftast
stendur “Róm, sí Roma”. Roma
man vera upprunaheitið og
soleiðis skriva norðmenn,
samar, finnar og nú eisini
danir. Tú sært eisini **Roma** í
føriskum bókmentum, so tað
man vera besta boðið, um vit
ikki framhaldandi skulu siga
og skriva **Rom** – kanska við
Roma í parentes eins og á
svenskum.

Sikiloy (ísl. Sikiley) er fitt
orð og í lagi, um tað fæst
í umferð á føriskum fyri
oyinna Sicilia.

Vit eru nú stødd við *Miðal-*
havið, sum eftir íslensk-
um hevur fingið heitið
Miðjarðarhav sambært
latínska upprunanavninum
Mare Mediterraneum, t.e.
havið mitt í jørðini, sum rom-
verjar í fornøld mettu tað at
liggja.

Ivaleyst er *Miðalhavið* ein
germanisma eftir tí týska
Mittelmeer; men at beint fyri
øllum slíkum úr okkara málið

hevði neyvan gjørt tað ríkari.
Á norskum og donskum
er navnið *Middelhavet*, á
svenskum *Medelhavet*, og
munnu føringar fáast til at
siga annað enn *Miðalhavið*,
sum jú liggur lagaligari á
tunguni enn *Miðjarðarhav*?

Her skal tó skoytast uppi,
at mær nú er komið fyri oyra,
at skúlabókagrunnurin
hevur havt heitið **Miðhavið**
í huga, og tað haldi eg vera
besta nýyrðishugskotið.

Her er eisini at viðmerkja,
at okkara atlas eins og tað
íslenska hevur at kalla øll
nøvnini í óbundnum formi
– undantak er tó t.d. *Hvarvið*
í Grønlandi, sum íslendingar
nevna *Hvarf*. Landafrøðilig
heitir í óbundnum formi er
eitt norrønt eyðkenni, og er
eisini eitt málsligt sermerki
hjá okkum – t.d. *Tindhólmur*
og ikki *Tindhólmurin*, *Koll-*
farðadalur og ikki *Kollfarða-*
dalurin o.s.fr. Hetta er tó ikki
so knívskorið í okkara máli.
Eystringar ilskaðust so um,
at *Hellurnar* skuldu skerjast
til bara at eita *Hellur*, at teir
málkønu máttu dvína aftur

til tað, sum fólk siga.

Ivaleyst kemst tað av
ávirkanuttanifrá, at føringar
eitt nú um høv, oyggjaflokkar
og fjallarøðir ikki siga
t.d. *Kyrrahav, Hebridur, Falk-*
*landsoyggjar, Alp*ur
og *Arðennur*, men heldur
Kyrrahavið (í heim,asjógvi
hava vit jú **Norðhavið** og
ikki *Norðhav*), **Hebridurnar,**
Falklandsoyggjarnar, Alpur-
nar og **Arðennurnar** eins og
onglendingar, týskarar og
fraklendingar, ið aloftast hava
bundna kenniorðið framma-
fyri, og skandinav, ið iva-
leyst eru okkara fyrimynd til
at brúka bundna formin.

Eystast í hesum havi
liggur oyggin *Kýpros*. Men
hevur nakar føringur hesa
oyggj soleiðis á munni? Mítt
tilmæli er, at vit skriva **Kýpros**
og lata y ljóða av y eins og í
flestøllum øðrum málum. **(At
royna at klára okkum við ý (t.
d. mýta) og ú (t. d. rútmiskt)**
**í innlæntum orðum dugir
ikki. Heldur eiga vit í einari
alneyðugari endurskoðan av
okkara stavingarlag at sleppa
okkum burtur úr hesum**

**trupulleika við tveimum
ymsum stavum fyri i-ljóð
og heldur hava y tøkt til inn-
lænt orð við altjóða y-ljóði.**
**Til samanberingar kann
nevast, at hóast týskarar
hava y-ljóð skrivað ü í sínum
heimamáli, stava teir altíð
við y í innlæntum orðum og
útlendskum nøvnum.)**

Fara vit nú vestureftir
aftur koma vit m.a. til
sponsku oynna *Mallorca*,
sum okkara atlas við sínari
stavseting fær føringar til
tann lorkuta framburðin
Malorka. Samar, finnar,
sviar, norðmenn, danir,
øll týskttalandi og eisini
íslendingar skriva eins og
spaniolar *Mallorca*, men vita,
at framburðurin er *Majorka*,
tí *ll* á sponskum ber *j-ljóð* í
sær. Talan er nevniliga um
tvær oyggjar, har onnur er
størri, t.e. major, og hin minni,
t.e. minor (eitur tí *Menorca*).
Onglendingar stava *Majorca*,
fraklendingar *Majorque* –
skilagott hjá okkum man
vera at skriva **Majorka**.